

Białystok, May 20. 2022

Józef Jeremiasz Doellinger

Faculty of Law

Białystok University

SUMMARY of the DOCTORAL DISSERTATION

„Access to files of preparatory proceedings in Polish criminal procedure ”

The issue of this doctoral dissertation thesis focuses on considerations regarding the matter of access to acts' files during preparatory proceedings in Polish criminal procedure. The main premise for considering this subject was the importance of the right to access to files as an entitlement of participants in this phase of criminal proceedings. In addition, the lack of a monographic study of this issue and the multitude of cases considered in front of the European Court of Human Rights focusing on this subject also determined the legitimacy of carrying out the analysis of this issue.

The main aim of this work was to determine whether current regulations in Polish criminal procedure are legal under standards of Constitution of the Republic of Poland, European Convention of Human Rights and EU-directive on the right to information in criminal proceedings. The research objectives and the initial analysis of the issue led to the hypothesis that the regulations of the Polish penal procedure act are compliant with the constitutional, convention and EU standards.

To analyse research hypothesis the dogmatic-legal and historic-descriptive method was used and additionally the outlines of analogous institutions in legal systems of Germany and the USA was presented.

The structure of this work was imposed by the nature of the issue. Therefore, it was decided to analyze the issues in five spheres that correspond to individual chapters of the work. This is because this dissertation consists of five substantive chapters as well as the introduction and conclusion.

The first chapter presents the evolution of the shaping of this institution since the unification of law in Poland. The paper presents the effect of the efforts of the pre-war criminal law codification commission, whose task was to develop a new model of criminal proceedings based on the legal systems of the partitioning states. Then, the development of the institution of access to files in the penal-procedural acts in Poland of 1928, 1969 and 1997 was followed.

The second chapter focuses on presenting the standards according to which the procedure of making the files of the preparatory proceedings accessible should be shaped. The regulations of the Polish Constitution, the European Convention on Human Rights and Directive 2012/13/EU of the European Parliament and of the Council on the right to information in criminal proceedings were analyzed. Constitutional, convention and EU standards have been reconstructed with regard to determining the scope of rights to access to files at the pre-trial stage.

The third chapter is devoted to comparative law issues. The aim was to present an outline of the functioning of an analogous institution in foreign legal orders on the example of the Federal Republic of Germany and the United States of America. The choice of states was justified by the high level of democratization and the diversity resulting from the continental and common law systems.

Chapter four focuses strictly on the characteristics of the institution of access to files of preparatory proceedings in the current regulations of the Polish criminal procedure. The

normative nature of this institution has been reconstructed by presenting the subjective and objective scope. As well as the procedure of sharing the files itself was analyzed. Contested and new issues in the discussed issue were also taken into account, namely the appeal procedure and access to the files of the terminated preparatory proceedings.

Due to the special nature of the precautionary measure, which is pre-trial detention, it was decided to emerge in a separate chapter (fifth) the topics related to the disclosure of the evidence justifying the basis for submitting a motion for the application or extension of pre-trial detention. The analysis was carried out taking into account the requirements set out in this matter by constitutional, convention and EU norms.

This thesis presents the evolution of this institution since the unification of law in Poland and juxtaposes current regulations with international standards. The analysis leads to the conclusion that institution of access to files is one of main legal pillars which participants of proceedings are entitled to. The knowledge about the course of the proceedings since the earliest stage, collected in proper scope and time, allows to fulfill the fair trial principle, right to defense and equality of arms principle. Polish criminal procedure requires significant changes in that very aspect to fully implement international standards.

Josef Joellinger

Białystok, 20 maja 2022 r.

Józef Jeremiasz Doellinger

Wydział Prawa

Uniwersytet w Białymstoku

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

„Dostęp do akt postępowania przygotowawczego w polskiej procedurze karnej”

Problematyka niniejszej pracy koncentruje się wokół rozważań nad kwestią dostępu do akt sprawy na etapie postępowania przygotowawczego w polskiej procedurze karnej. Główną przesłanką podjęcia się rozważań nad tą tematyką była doniosłość prawa dostępu do akt jako uprawnienia przysługującego uczestnikom tej fazy postępowania karnego. Dodatkowo brak monograficznego opracowania tego zagadnienia oraz wielość przypadków rozstrząsanych przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka koncentrujących się wokół tej tematyki również przesądziły o zasadności przeprowadzenia analizy tego zagadnienia.

Głównym celem pracy była próba odpowiedzi na pytanie, czy aktualne regulacje w polskim prawie karnym procesowym są zgodne ze standardami wyznaczonymi przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, Europejską Konwencję Praw Człowieka oraz unijną dyrektywę w sprawie prawa do informacji w procesie karnym. Cele badawcze oraz wstępna analiza zagadnienia doprowadziły do postawienia hipotezy, że regulacje polskiej ustawy karnoprosesowej są zgodne ze standardem konstytucyjnym, konwencyjnym i unijnym.

Do analizy hipotezy badawczej posłużono się metodą dogmatyczno-prawną oraz historyczno-opisową a także posiłkowo przedstawiono zarys analogicznej instytucji procesowej w systemie prawnym Republiki Federalnej Niemiec oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Struktura pracy została niejako narzucona przez charakter zagadnienia. Dlatego też zdecydowano się na analizę problematyki w pięciu sferach, które odpowiadają poszczególnym rozdziałom pracy. Nieniejsza rozprawa składa się bowiem z pięciu rozdziałów merytorycznych oraz wstępu i zakończenia.

W rozdziale pierwszym przedstawiono ewolucję kształtowania się tej instytucji od momentu unifikacji prawa w Polsce. Przedstawiono efekt starań przedwojennej komisji kodyfikacyjnej prawa karnego, której zadaniem było wypracowanie nowego modelu postępowania karnego w oparciu o systemy prawne państw zaborczych. Następnie prześlędzono rozwój instytucji dostępu do akt w ustawach karnoprosesowych w Polsce z 1928 r., 1969 r. i 1997 r.

W rozdziale drugim skupiono się na przedstawieniu standardów, według jakich winno się kształtować procedurę udostępniania akt postępowania przygotowawczego. Analizie zostały poddane regulacje Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/EU w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym. Dokonano rekonstrukcji standardów konstytucyjnego, konwencyjnego i unijnego pod kątem wyznaczenia zakresu uprawnień dostępu do akt na etapie przedsądowym.

Rozdział trzeci został poświęcony problematyce prawnoporównawczej. Celem było zaprezentowanie zarysu funkcjonowania analogicznej instytucji w obcych porządkach prawnych na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Wybór państw był uzasadniony przez wysoki poziom demokratyzacji oraz różnorodność wynikającą z systemów kontynentalnego i *common law*.

W rozdziale czwartym skupiono się *stricte* na charakterystyce instytucji dostępu do akt postępowania przygotowawczego w aktualnych regulacjach polskiej procedury karnej.

Zrekonstruowano normatywny charakter tej instytucji poprzez przedstawienie zakresu podmiotowego i przedmiotowego. Jak również zanalizowano samą procedurę udostępniania akt. Uwzględniono także kwestie sporne i nowe w omawianym zagadnieniu, mianowicie procedurę odwoławczą oraz dostęp do akt zakończonego postępowania przygotowawczego.

Z uwagi na szczególny charakter środka zabezpieczającego, jakim jest tymczasowe aresztowanie zdecydowano się na wyodrębnienie w osobnym rozdziale (piątym) tematyki związanej z udostępnianiem materiału dowodowego stanowiącego podstawę do wniesienia wniosku o zastosowanie lub przedłużenie stosowanie tymczasowego aresztowania. Analiza została przeprowadzona z uwzględnieniem wymogów stawianych w tej materii przez normy konstytucyjne, konwencyjne i unijne.

Przeprowadzona analiza doprowadziła do wniosku, że instytucja dostępu do akt to jeden z głównych filarów praw przysługujących uczestnikowi postępowania karnego. Wiedza na temat przebiegu postępowania już od najwcześniejszego etapu, zgromadzona w odpowiednim zakresie i czasie, pozwala na realizację zasady rzetelnego procesu, prawa do obrony oraz zasady równości stron. W tym też aspekcie polska procedura karna wymaga znaczących zmian, by w pełni dostosować jej przepisy do standardów międzynarodowych.

Josef Döllinger